

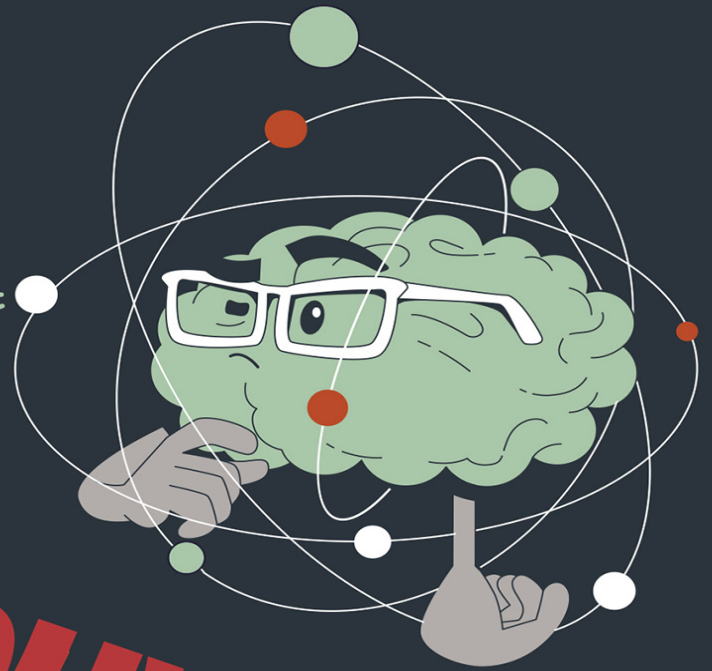
**Кінець перевернутому
мисленню. Кінець
перевернутому мисленню**

КУПИТИ

Автор цієї книжки, запеклий супротивник матеріалізму і чудовий оповідач, наводить переконливі докази на користь того, що основою реальності є свідомість, а не матерія. Він спирається на результати численних наукових експериментів, цитує праці видатних учених, надає власні висновки і спонукає читача до міркувань стосовно природи дистанційного бачення і телепатії, передбачення і психокінезу, присмертного досвіду і пам'яті про попередні життя.

Навряд чи одна книжка може спричинити революцію, а от переворот у сприйнятті світу і свого місця в ньому - цілком можливо. Марку Гоберу вдалося написати саме таку книжку.

МАРК
ГОБЕР

КІНЕЦЬ

ПЕРЕВЕРНУТОМУ

МИСЛЕННЮ

РОЗВІНЧАННЯ МІФУ ПРО ТЕ,
ЩО МОЗОК ПОРОДЖУЄ СВІДОМІСТЬ,
І ЯК ІЗ ЦИМ ЖИТИ ДАЛІ

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

ФАБУЛА

#PRO

Відгуки на книжку

Наукове дослідження взаємозв'язку між розумом і мозком, включно з усіма видами людського досвіду, у поєднанні з найглибшими таємницями сучасної фізики зумовило безпрецедентну зміну в людському розумінні природи реальності, на тлі якої, на думку багатьох спеціалістів, революція Коперника здається геть мізерною. У книжці «Кінець перевернутому мисленню» Марк Гобер пропонує читачам всеохопний нарис відповідних наукових досліджень, які підтверджують цей неминучий, але вкрай потужний та оптимістичний зсув у розумінні природи людського існування. Особливо тепер, коли ми усвідомлюємо шкоду, завдану нашою панівною матеріалістичною парадигмою та її хибним відчуттям відокремленості, стає зрозумілою перспектива цієї новітньої єднальної наукової революції — ми повинні дорости до цього нового розуміння, й хоча б для того, щоб вижити.

Ібен Александер, доктор медицини, нейрохірург і автор книжки «Життя у свідомому Всесвіті» та бестселера New York Times «Доказ безсмертя»

Поставлені Марком Гобером питання змальовують головоломку: те, що ми думали, що знаємо, виявилось хибним чи принаймні сумнівним знанням. От візьмімо свідомість. Якщо вона не просто продукт мозку і пізнає смерть фізичного тіла — поза межами простору й часу — то як це вписується в нашу картину Всесвіту? Ми думали, що знаємо, яким насправді є реальний світ, а саме що він матеріальний і що свідомість є продуктом матеріального мозку. Але що, як ані світ, ані мозок такими не є? То що ж це за світ і яка ж тоді у нас свідомість? Марк шукає чітких та змістовних відповідей на ці запитання. А це чималий внесок у справі розвитку знань та їх належного застосування до нашого мислення і нашого життя. Велика подяка йому за те, що він допомагає поховати застарілий, але ще не відспіваний матеріалізм нашого часу.

Доктор Ервін Ласло, дворазовий номінант на Нобелівську премію миру, автор понад 75 книжок, доктор філософії, теоретик систем

У вас колись бувало таке, що ви про когось подумаете, а вже за кілька хвилин вони до вас гукають чи телефонують? Магія? Випадковість? А може й ні. Нова інформація про те, що ми називаємо феноменами, очікує на вас у цій книжці, яку обов'язково варто прочитати! Перед вами відкриваються нові шляхи розуму й, можливо, змінять ваше сприйняття реальності, часу та простору і, насамперед, свідомості! Браво!

Голді Гоун, американська кіноакторка

Що, як наші основні припущення про наше розуміння ума неправильні, перекручені? Марку Гоберу вдалося витворити надзвичайний синтез інформації про одну з найскладніших для розуміння сфер, сумнозвісну «важку проблему» свідомості. Шанобливе ставлення до сучасних уявлень про те, як працює наш розум, і відкритість до альтернативних думок, а не суцільне сповідування чистого матеріалізму потенційно може сприяти стрибку в наукових відкриттях і, можливо, навіть більш співчутливому суспільству.

*Елісса Епел, докторка філософії, професорка кафедри психіатрії
Університету Каліфорнії у Сан-Франциско; співавторка бестселера
New York Times «Кинь виклик старості»*

Майже все, що ви дізналися у школі про те, хто ви є,— неправда. У книжці «Кінець перевернутому мисленню» Марк Гобер, фінансист із Принстонського університету та запеклий раціоналіст, описує свій шок від відкриття, що це не якась там несамовита теорія змови, а справжнісінький «секрет полішинеля», уже всім відома таємниця, підтверджена науковими доказами. Якщо ви хочете дізнатися, що залишилося поза увагою вашої вищої освіти, то не знайдете кращого,

із чого розпочати, як із цього легкого для читання дослідження про приголомшливу природу реальності та ваше місце в ній.

*Дін Радін, доктор філософії, головний науковий співробітник
Інституту ноетичних наук*

Ця приголомшлива книжка підриває думки та реальність, які, як нам здавалося, стійко вкорінені в нашому житті. Подана в ній інформація змусить читача переглянути власні припущення щодо самої природи того, як події відбувалися і як відбуватимуться надалі, та ошелешить тим, що Всесвіт не такий упорядкований, як вважалося раніше. Ви обмірковуватимете написане ще багато місяців по тому, як прочитаєте останній розділ.

Баррі Бейкер, старший радник компанії Lee Equity

Послуговуючись численними прикладами, книга Марка Гобера «Кінець перевернутому мисленню», показує, що загальноприйнята парадигма ХІХ століття — догматичний матеріалістичний світогляд — не має фактичного підґрунтя. Наукові революції завжди починаються з вагомого накопичення доказів аномального. Революція свідомості як реальності, ймовірно, буде важкою, оскільки нинішня парадигма глибоко вкорінена в авторитетних колах і владі. Та ця книжка обіцяє відкрити уми багатьом потенційним учасникам до дедалі більшої гори аномалій тим із нас, хто має велику уяву і може обґрунтувати ці дивовижні явища у всеосяжній і чіткій теорії. Надішліть копію книжки всім своїм знайомим.

*Лорен Карпентер, спеціаліст із комп'ютерної графіки, співзасновник
компанії Pixar і дворазовий лауреат премії «Оскар»*

У книжці «Кінець перевернутому мисленню» Марк Гобер представляє вичерпний огляд доказів, які загрожують основним припущенням

панівного матеріалістичного погляду на реальність, за якого свідомість розглядається як продукт фізичного мозку. Він наводить переконливий аргумент на користь необхідності радикальної трансформації науки та потреби визнання свідомості як основного організаційного принципу Всесвіту й головного джерела реальності.

Бренда Данн, президентка Міжнародної лабораторії досліджень свідомості та колишня керівниця Принстонської інженерної лабораторії вивчення аномалій

Сучасний «світський гуманізм», квазірелігійний світогляд, який виник у взаємодії з класичною фізикою кінця XIX століття, стверджує, що субатомні матеріальні речі є єдиною абсолютною реальністю, а все інше, включно з розумом і свідомістю, є похідними. Таке затьмарене бачення наразі слугує загальновизнаною думкою еліт громадської думки в усьому цивілізованому світі; воно домінує в сучасних суспільних науках, психології та нейронауці, деструктивно колонізувало споріднені академічні дисципліни, разом із більшістю гуманітарних наук (навіть релігієзнавство!) і править нашими медіа та освітніми системами з верхівки й до самих низів. Попри пов'язані з ним практичні досягнення, нині відомо, що такий світогляд хибний у самій своїй основі, і невдовзі буде подоланий на користь усеосяжного, науково обґрунтованого метафізичного бачення, яке робить свідомість абсолютною реальністю, здатною вмістити наші найглибші духовні переживання і прагнення. У цьому свіжому, провокаційному та добре написаному дослідженні Марк Гобер надає вибірку різноманітних наукових відкриттів, які зумовлюють цей тектонічний зсув у світогляді, а також вдумливе обговорення його глибоких наслідків для долі індивідів та всієї людської спільноти.

Едвард Ф. Келлі, доктор філософії, провідний автор книжок «Граничний розум» та «За межами фізичності», професор кафедри психіатрії та нейроповедінкових наук Університету Вірджинії

Усеохопне й вичерпне дослідження. Чудова робота. Сподіваюся, що вона справить значний вплив.

*Руперт Шелдрейк, доктор філософії, колишній біохімік
Кембриджського університету; автор книжок «Вивільнення науки»
та «Морфічний резонанс»*

У своїй книжці «Кінець перевернутому мисленню» Гобер модернізує науку, наділяючи її інструментами, необхідними для просування вперед у новому світі емпіричних результатів, який матеріалістичний спосіб мислення вважає позбавленим сенсу. Майстерно, захопливо й доступно автор підводить читача до нового й точнішого розуміння природи всесвіту, він розповідає про таємниці часу, простору й причинного зв'язку у новий і явно революційний спосіб.

*Джулія Моссбрідж, докторка філософії, когнітивна нейробіологиня
і директорка лабораторії інновацій в Інституті ноетичних наук*

Книжка Марка Гобера — це глибокодумне, філігранне й дивовижне дослідження свідомості. Він виводить розуміння присмертного досвіду на інший рівень. Психічні явища, які колись вважали дивними, недоладними або навіть табуйованими, мають бути вплетені в полотно нашого повсякденного життя. Ми не можемо просто відхрещуватися від їх існування! Як кардіолог, який мав справу з багатьма ситуаціями на грані життя і смерті, я виступаю на боці життя і можу засвідчити, що це дуже важлива та надзвичайна книжка. Це та книжка, яку потрібно прочитати і яка зможе допомогти нам у ХХІ столітті пізнати дивовижне «пробудження».

*Стівен Т. Сінатра, доктор медицини, науковий співробітник
Американського коледжу кардіології; співавтор книжки «Небесні
одкровення для здоров'я»*

Щоб дослухатись до доказів, потрібен відкритий розум. Щоб слідувати їхнім шляхом, часто потрібна сміливість, наполегливість і чесність. Пізнавши раніше сучасну панівну парадигму матеріалістичної науки, яка стверджує, що розум і свідомість виникають із матерії, Марк Гобер здійснив величезну подорож крізь внутрішні та зовнішні відкриття, кардинально змінивши свій попередній світогляд і виявивши, наскільки помилковою була панівна наука. У книжці «Кінець перевернутому мисленню» він блискуче аналізує численні й переконливі докази широкого спектра явищ і багатьох дослідників, щоб показати, що свідомість — це не те, що ми якимось дивним чином здобуваємо, а те, чим ми є, як і весь світ довкола нас. Революція почалася!

Докторка Джуд Керріван, космологиня; авторка книжки «Космічна голограма: інформація з центру сотворення»

В період великого й спланованого людського невігластва написати таку книжку, як-от «Кінець перевернутому мисленню», торкаючись тем, сміливо поданих у цьому рукописі,— справа важлива й мужня. Здолавши багатовікове придушення інформації, ці розділи відкривають чарівні двері до храмів радикальної мудрості. Сторінки книжки «Кінець перевернутому мисленню» слугують протиотрутою від багатьох хвороб, поширених у всьому світі, де людей використовують як рабів, а не розглядають як вікна до божої свідомості. Мої вітання Марку Гоберу за таку важливу й сповнену натхнення справу.

Гуру Сінгх

Я прочитав кілька книжок цього жанру, але ця — уже з першого розділу — викликає у читача сумніви щодо багатьох уже звичних нам припущень. Гадаю, що ця книжка знайде широке коло поціновувачів.

Грегори Міллер, радник юридичної компанії Wilson Sonsini Goodrich & Rosati; колишній керуючий дуpekмop Google.org

Майстерно написана книжка Марка Гобера «Кінець перевернутому мисленню» націлена справити всесвітній вплив, вона пропонує нам переосмислити, що означає бути людиною. У ній Гобер порушує питання, яке є критично важливим у сьогоденному бурхливому глобальному кліматі: якщо між нами існує оцей істинний, фундаментальний зв'язок, то як нам ставитися одне до одного? Ця ідея зачіпає всі аспекти нашої культури — від науки та політики, освіти, гендерної рівності й багато іншого.

Як засновниця і генеральна директорка компанії Mogul, яка дає змогу мільйонам жінок з різних куточків світу, у 196 країнах і 40 000 містах, спілкуватися, ділитися інформацією та отримувати знання одна від одної, можу сказати, що ця книжка пропонує новий науковий погляд, за якого рівність і розширення можливостей — цілком природні речі, адже всі ми взаємопов'язані та є частинкою одного цілого. Ми перебуваємо на ключовому етапі історії людства, й настав час для зміни колективного мислення. Книга Гобера підриває усталені парадигми, вона слугує каталізатором, якого вкрай потребує наше суспільство.

Тіффані Фам, засновниця і генеральна директорка компанії Mogul

Людство переживає критичний переломний момент у нашій історії. У кожній сфері суспільства старі парадигми зазнають краху. Хоча матеріалістичний/механістичний світогляд приніс нам багато дарів, ми день за днем руйнуємо нашу планету. Технології розвиваються, але люди постійно страждають від стресу й хвороб, не відчують задоволення і щастя. Настав час змін. На щастя, є нова модель реальності, яка була створена вченими-новаторами з усього світу, яка вшановує взаємозв'язок усіх речей, взаємодію розуму та матерії, силу свідомості впливати на фізичну реальність і цілісний характер нашого людського досвіду. Її прояви масштабні й охоплюють усі сектори суспільства. Революція розпочалася! «Кінець перевернутому мисленню» Марка Гобера — це найбільш стислий і вичерпний опис

цієї захопливої нової парадигми. За два десятки власних досліджень свідомості, метафізики, науки та духовності, я ще ніколи не читала книжку, яка була б настільки ретельним дослідженням та настільки сміливою за своїм розмахом. Вирушайте і ви за межі науки. Пізнайте нове царство людських можливостей. Прочитайте цю книжку!

*Доктор Едіт Убунту Чан, лікарка холістичної медицини та експертка із людського потенціалу, авторка бестселера «Супервелнес: стань своїм власним цілителем»,
www.DrEdithUbuntu.com/www.SuperWellness.com*

Захопливе дослідження наявних наукових доказів паранормальних реалій. Важливе нагадування про те, скільки всього про наш світ нам ще варто пізнати й наскільки потужним насправді є наш людський потенціал.

Джанкарло Маркаччіні, генеральний директор Yogi Tea

Цією книжкою Марк Гобер чітко заявляє про свій намір. Він хоче, щоб вкрай цікаві, але ще не надто відомі наукові відкриття стали доступними широкому колу читачів. Ця сфера науки корисна, хоч сама тема й табуїрована, та, здається, ситуація потроху змінюється. Ми говоримо про свідомість, а точніше, про її статус у системі наук, яка все намагається, та ніяк не знаходить життєздатне визначення цьому найінтимнішому й цілком звичному нам аспекту світу. Гобер ставить запитання й пропонує гіпотетичні відповіді, а також звертається до науки за поясненнями, щоб ми могли досягнути розум і його надзвичайну присутність у світі. Тут на вас чекає широкий і барвистий простір відомостей — дослідження у сфері парапсихології, телепатії, психокінезу, передбачень та присмертного досвіду — дослідження, які можуть зрештою змінити розуміння того, що таке свідомість і що вона робить, водночас забезпечуючи прямий доступ до нашого світу. Як зазначалося в книжці, «для цього [згаданих феноменів] нам потрібна цілком нова мова, як і нові теорії з нової сфери науки, принаймні для

того, щоб змогти хоча б щось досягнути». За допомогою цієї нової мови ми зможемо говорити одне з одним про надзвичайно важливе розуміння того, що ми не окремі островці індивідуальності, а учасники єдиного пов'язаного цілого.

Роджер Нельсон, доктор філософії, директор проекту «Глобальна свідомість» та колишній координатор досліджень Принстонської інженерної лабораторії вивчення аномалій

«Усе, що ми знаємо, є лишень приблизними припущеннями,— якось сказав Річард Фейнман.— А отже, нам потрібно продовжувати досліджувати речі, щоб ми могли відкинути вже вивчене або, що ймовірніше, виправити його». Саме так чинили Галілей, Ньютон, Дарвін та Айнштайн. Усі революціонери опиняються перед викликом, приймають його, а потім беруться за інший. Як казав Джордж Бернард Шоу: «Усі великі істини починаються як блюзнірства».

Проблема науки полягає в тому, що наша колективна пам'ять у край коротка. Щойно настає смиренне прийняття якогось відкриття, ми одразу ж забуваємо, що перед цим узагалі була якась метушня. Ми діємо так, ніби правда завжди була з нами, ніби вона така собі звичайна річ. Ми забуваємо про десятиліття переслідувань, яких хтось зазнав, щоб привести нас до того світогляду, за захист якого ми б нині життя віддали. І через це ми почуваємося цілком комфортно і розніжено — та настільки, що безпідставно накинемося на чоловіка чи жінку, які наважаться завадити нашому нововідкритому мирному стану.

Квантовий фізик Майкл Брукс, автор статті «За межами безпечних зон науки» (журнал «EdgeScience», вересень 2015 р.)

Передмова

Основні речі, на які слід зважати під час читання цієї книжки

Хочу зауважити, що перш ніж узятися за цю книжку, вам варто відмежуватись від усього, що, як ви думаєте, знаєте про реальність. Не забувайте, що хоча людство пододало довгий шлях, ми ще *багато* чого не знаємо. От, скажімо, близько 96 % Всесвіту — це таємнича «темна матерія» і «темна енергія», про які ми знаємо дуже мало. Мільярдер і голова хедж-фонду Рей Даліо у своїй книжці «Принципи» радить: «Вважаю, що ви повинні підходити до всього з радикально відкритим розумом».1 Я також закликаю вас до такої радикальної неупередженості, коли ми розмірковуватимемо в цій книжці про теорії нашого існування.

Усвідомлюєте ви це чи ні, та більшість думок сучасного суспільства базується на філософії, відомій як «матеріалізм», — уявленні про те, що фізична субстанція, відома як «матерія», є основою усього у Всесвіті. Інакше кажучи, матерія є основою всієї реальності. Усе складається з матерії, і все можна звести до матерії.

Основна думка така: 13,8 мільярда років тому стався Великий вибух, з якого й зародився наш Усесвіт. Одиниці матерії — атоми — взаємодіяли між собою у просторах Усесвіту. Таку взаємодію речовин зазвичай називають «хімією». Після незліченних випадкових хімічних реакцій на Землі зрештою утворилися самовідтворювані молекули, відомі як ДНК. Молекули ДНК слугували будівельним матеріалом для еволюції життя. Людські істоти та інші організми еволюціонували, у них розвинувся мозок. Мозок збагатив людей розумом та усвідомленням — «внутрішнім досвідом», який іноді називають «свідомістю».

Коротко кажучи, матеріалізм припускає, що матерія (наприклад, мозок) породжує свідомість, як показано на рис. А і Б нижче.

Такий спосіб мислення визначає погляди на наше існування. Оскільки матеріалізм припускає, що мозок породжує свідомість, то коли ваш мозок помирає, вмирає і ваша свідомість. Якщо немає мозку, то немає і свідомості. Тому будь-який сенс, який людина приписувала своєму життю, поки була жива, просто зникає, коли людина помирає.

Рис. А. Головний нині науковий погляд, відомий як матеріалізм, полягає в тому, що свідомість породжена мозком, який є продуктом фізичної матерії

Це може звучати безрадісно та нігілістично, але, на жаль, саме в цьому й криється буквально тлумачення матеріалізму. Я знаю це, бо колись сам був матеріалістом; і як людина, яка покладалася суто на логічне міркування, а не на віру, у мене не було іншого вибору, як прийняти ці твердження.

Однак простий самоаналіз демонструє, що матеріалізм — це забобонна система переконань, яку неможливо довести.

І ось чому.

Подумайте про свої відчуття і переживання. «Я щасливий/ва». «Я сумую». «Я бачу автівку». «Я відчуваю пекучий біль». Незмінним елементом у них — як і в будь-якому досвіді — є «Я»: суб'єкт, який щось відчуває. Щоб пізнати якісь відчуття, прожити їх, потрібна ота часточка «Я» (тобто свідомість).

Уявіть собі всесвіт, у якому відсутні всі свідомі істоти. Чи може цей усесвіт існувати? Можливо. Матеріалізм прогнозує, що світ щасливо собі існуватиме і без жодної форми свідомості. Але чи можемо ми це довести? Технічно ні, ми не можемо цього *довести*. Якби не було свідомих спостерігачів, не було б живих істот, які б *підтвердили*, що щось таки існує.³

Отже, матеріалізм, який припускає, що матерія передує свідомості, є системою переконань, яку неможливо перевірити. Як можна *довести*, що щось існує або існувало без наявності певного «Я», яке б це пізнало? Без свідомості ми не можемо довести, що щось існує.

Як каже філософ Руперт Спайра, «матеріалістичний погляд не ґрунтується на досвіді. Він спирається на абстрактний спосіб мислення, який припускає існування реальності поза свідомістю, хоча ніхто ніколи цього не пізнавав та й узагалі не міг би пізнати. Матеріалістичний погляд стверджує реальність того, що ніхто *ніколи* не пізнавав — матерії [поза свідомістю] — і заперечує реальність того, що єдине *завжди* пізнаване — самої свідомості. У цьому полягає трагедія й абсурдність матеріалістичного погляду, від якого страждає людство»⁴ [виділено як в оригіналі].

Логіка матеріалізму спотворюється, якщо спробувати її розкласти на шматочки. Можливо, наступні твердження вам доведеться прочитати повільно і вдумливо.

- Існування матерії до свідомості, як згадувалось вище, не може бути відоме напевно. Ми щойно це продемонстрували. Тому існування матерії до свідомості є «невідомим». Інакше кажучи, це абстракція.

- І навпаки, ми знаємо, що маємо свідомий досвід — ви свідомі, коли читаете ці слова. Отже, свідомість беззаперечно «відома». Інакше кажучи, це конкретність.

Рис. Б. Матеріалізм стверджує, що матерія, існування якої передує свідомості (невідома абстракція), породжує свідомість (відому та конкретну)

А тепер, зважаючи на вищесказане, знову погляньмо на матеріалізм. Матеріалізм припускає, що першою була матерія і вона породила свідомість. Утім, ми щойно встановили, що існування матерії до свідомості невідоме, тоді як завдяки свідомості воно стає відомим. Отже, матеріалізм твердить: «Нумо використовувати невідому, абстрактну річ, щоб зробити висновок про відому, конкретну річ».

Більшість сфер логічного дослідження *починаються з відомого*, щоб дослідити невідоме. Матеріалізм же міркує навпаки і стверджує, що невідоме породжує відоме, що абстракція призводить до конкретного.⁵

Із цих причин, зокрема, філософ та доктор філософії Бернардо Каструп і дав своїй книжці 2014 року назву «Чому матеріалізм — нісенітниця»

(*Why Materialism Is Baloney*). Як він зазначає, «матеріалізм — це чималих розмірів замок, побудований на гнилому фундаменті».6

Чому це важливо? Сучасна наука, в якій домінує матеріалізм, пишається тим, що спирається на факти й докази. Вона часто критикує релігії за те, що вони покладаються на так званий «стрибок віри», щоб обґрунтувати певні переконання. Наприклад, біолог-матеріаліст Річард Докінз висміює віру. Він розмірковує так: «Що таке віра, як не переконання без доказів? Віра — це... вірити в щось, бо ти хочеш у це вірити... Це не варта поваги причина вірити у що-небудь».7 За іронією долі, основний принцип матеріалізму — який полягає в тому, що матерія (мозок) породжує свідомість,— ґрунтується на власному стрибку віри. Не існує такого контрольованого подвійного сліпого дослідження{1}, яке наука могла б здійснити, щоб остаточно довести, що матерія існувала раніше свідомості.

І все ж матеріалістична наука, здається, не помічає хиткої основи, на якій лежить її фундамент. У школі, під час вивчення природничих дисциплін, нам про це не повідомляють. Як і не говорять про стрибок віри, який ми несвідомо робимо. Якось один із найвидатніших учених в історії, Альберт Айнштайн, у своїй розмові 1930 року з Рабіндранатом Тагором, бенгальським містиком і лауреатом Нобелівської премії, відверто визнав цю проблему. Айнштайн був матеріалістом, який вірив у світ, незалежний від свідомості, але смиренно визнав, що не може навести доказів на користь своєї концепції: «Я не можу довести, що моя концепція правильна, але це моя релігія».8 Саме так, читачу, Айнштайн сам визнав, що в основі сучасної науки, хай би як іронічно це звучало, лежить релігія.

Та на цьому іронія не спинилася. Багато сучасних скептиків у науці також є матеріалістами. Якщо матеріалізм заснований на стрибку віри, то чи не повинен справжній скептик скептично ставитися до матеріалізму? Хіба скептики не повинні скептично ставитися до власної матеріалістичної системи переконань?

Існують не тільки логічні та філософські запитання про те, чи породжує матеріальний мозок свідомість, а й серйозні наукові запитання. Ми не знаємо, як фізична матерія породжує нефізичний розум.

Зробімо швидку вправу.

Будь ласка, торкніться своєї руки.

Тепер торкніться своєї ноги.

А тепер торкніться свого розуму.

Упс, ви не можете торкнутися свого розуму.

Як фізичне тіло, до якого ви можете торкнутися, породжує нефізичний розум, якого ви не можете торкнутися? Як сформулював це фізик Пітер Рассел: «Яким чином щось таке нематеріальне, як свідомість, узагалі може виникнути із чогось такого несвідомого, як матерія?»⁹

Це питання навіть отримало особливу назву в науці та філософії. Воно відоме як «важка проблема»¹⁰ свідомості. Наскільки вона важка? Настільки, що у випуску до 125-річчя журналу *Science* (2005) це запитання посіло другу позицію в рейтингу 25 запитань, на які наука ще не знайшла відповідей. Звучало воно так: «Що є біологічною основою свідомості?»¹¹ Однозначної відповіді ми не знаємо. А ті ж відповіді, які ми отримуємо від науки, часто схожі на заяву нейробіолога Сема Гарріса: «У мозку, наскільки вдалося його дослідити, немає нічого, що дозволило б нам навіть *припустити*, що він може містити свідомість»¹² [виділено як в оригіналі]. Філософ Крістіан де Квінсі підсумовує цю ситуацію так: «Науковці опинилися в дивному становищі, адже щодня мають справу із беззаперечним фактом існування своєї власної свідомості, але ніяк не можуть його пояснити».¹³

Ніхто не стане заперечувати, що мозок *пов'язаний* зі свідомістю. Однак у нас немає доказів того, що мозок *породжує* свідомість. Розгляньмо наступну аналогію, щоб обміркувати цю ідею. Коли десь розгорілася велика пожежа, на місці подій часто можна побачити багато пожежників. Але ми не робимо висновок, що оскільки на місці пожежі багато пожежників, то пожежу спричинили саме пожежники.¹⁴ Той факт, що дві концепції пов'язані або відбуваються синхронно, не завжди означає, що одна зумовлює іншу. Подібно до цього, ми не можемо автоматично зробити висновок, що мозок повинен породжувати свідомість лишень тому, що мозок і свідомість пов'язані.

Як ми дізнаємося згодом у цій книжці, галузь фізики, що зародилася на початку XX століття й відома нам як квантова механіка, пропонує таку картину реальності, яка руйнує здоровий глузд і бере під сумнів матеріалізм. Її відкриття змусили Макса Планка, фізика і лауреата Нобелівської премії, заявити 1931 року: «Я вважаю свідомість фундаментальною. Я вважаю матерію похідною від свідомості. Ми не можемо зайти за межі свідомості. Усе, про що ми говоримо, усе, що ми визнаємо за наявне і чинне, постулює існування свідомості».15

І як сказав інший квантовий фізик початку XX століття, сер Джеймс Джинс, «розум більше не здається непроханим гостем у царстві матерії... ми радше маємо сприймати його як творця і правителя царства матерії».16

Погляди Планка та Джинса переміщують свідомість до основи трикутника, показаного раніше на рисунках А та Б, зберігаючи при цьому цілісність усього іншого. Нам не потрібно відмовлятися від того, чого ми навчилися у фізиці, хімії, біології чи нейронауці; ми просто наново узгоджуємо взаємозв'язок між цими дисциплінами. Усе, що ми робимо,— це змінюємо порядок: на першому місці свідомість, а не матерія. Матерія, хімія, біологічні організми та мозок усе ще існують, але вони існують у свідомості.

Хоча ця ідея може здатися радикальною, насправді вона є більш скептичною, ніж матеріалізм, оскільки *починається* з «відомого» — найбільш очевидної та безперечної частини нашого існування: свідомості (див. рис. В).

Рис. В. Альтернативний погляд передбачає, що свідомість є фундаментальною, а все інше (наприклад, фізична матерія та всесвіт... і навіть мозок) походить зі свідомості та пізнається завдяки їй

По-своєму сформулював цю ідею англійський філософ Ф. К. С. Шиллер: «Матеріалізм — це наче ставити воза перед конем, втім навіть це можна виправити, просто *обернувши зв'язок між матерією та свідомістю*. Матерія — це не те, що *породжує* свідомість, а те, що *обмежує* її, стримує її силу у певних рамках»¹⁷ [виділено як в оригіналі].

Якщо свідомість справді більш фундаментальна, ніж матерія, як припускають Планк, Джинс, Шиллер та інші, тоді «паранормальне» — «аномалії» в науці на кшталт психічних здібностей та здатності розуму пережити тілесну смерть — стають цілком очікуваними. Їх можна трактувати паранормальними або аномальними, лише якщо припустити, що свідомість породжена мозком. Та за такого контексту вони не мають сенсу. Але якщо сприймати свідомість за основу реальності, то легко уявити, наприклад, що свідомість може перетікати від однієї людини до іншої (телепатично). І оскільки тіло є лише продуктом свідомості, смерть тіла не означає, що свідомість теж умирає.

Доктор Каструп пропонує таку метафору, щоб пояснити, як працює ця теорія. Уявіть, що вся реальність — це потік води, і вода в ньому уособлює свідомість. А тепер уявіть, що всередині потоку утворюються вири. Ці вири є самолокалізацією води. Хоча вони можуть набувати інакших форм, ніж інші частини потоку води, ці вири — не що інше, як та сама вода.

У наведеній доктором Каструпом аналогії вири представляють індивідів у потоці свідомості. Мій мозок — це один вир, ваш — інший і т. д. Оскільки вода є основним середовищем потоку, іноді вона з одного виру може потрапляти в інший вир (згадайте екстрасенсорні здібності). І коли вир розвіюється, вода просто перетікає в ширший потік (подумайте про те, як свідомість продовжує своє існування, коли фізичне тіло вмирає).

Спираючись на таку основу, ми можемо зрозуміти, чому на запитання, «Що є біологічною основою свідомості?», яке посіло другу позицію в рейтингу журналу *Science*, не було знайдено відповіді, бо це неправильне запитання! Якщо свідомість існує незалежно від мозку, то, звичайно, ми не зможемо знайти біологічну основу свідомості. Відповідь на це запитання із журналу *Science* така: біологічної основи свідомості *не існує*.

Як зазначив доктор Каструп, «сказати, що мозок *породжує* розум, так само абсурдно, як сказати, що вир породжує воду!»¹⁸ [виділено як в оригіналі]. Отже, можливо, ми щойно розгадали «важку проблему» свідомості. Між іншим, наведена вище ідея забезпечує відповідь і на запитання, що посіло першу позицію за версією журналу *Science* в рейтингу питань, на які наука ще не знайшла відповідей: «Із чого складається Всесвіт?».¹⁹ Згідно з описаною концепцією, відповідь така: «Зі свідомості».

Пам'ятайте про ці ідеї, коли читатимете цю книжку. Ми обговоримо безліч явищ, які можуть здатися неможливими. Те, що здається неймовірним, стане цілком правдоподібним, якщо ми відмовимося від матеріалістичної релігії, якої нас навчили, і підходитимемо з «радикально відкритим розумом» до ідеї, що свідомість є більш фундаментальною, ніж матерія.

Якщо хоча б одне з аномальних явищ, описаних у цій книжці, є справжнім (а я в цьому переконався), тоді теза «свідомість є первинною» — набагато слушніша картина реальності, ніж матеріалізм. І якщо це правда, то нам — усім разом, як цивілізації,— потрібно переосмислити науку, технології, медицину, освіту, політику і те, що означає бути людиною.

Розділ 1

ЗНАЙОМСТВО З АВТОРОМ І ЗМІСТОМ КНИЖКИ

Уся правда проходить три етапи. Спочатку її висміюють. Потім їй жорстоко протистоять. Урешті-решт її приймають як цілком очевидне.¹

Артур Шопенгауер, німецький філософ XIX століття

Що, якби я сказав вам, що деякі люди відчують, коли на них дивляться з-за *спи*ни, і вони навіть знають, коли на них дивляться, навіть якщо «спостерігач» зиркає на них з іншої кімнати *через відеокамеру*?

Або якщо я скажу вам, що деякі близнюки знають, коли *інший* близнюк у небезпеці, навіть коли вони фізично розлучені; а деякі близнюки відчують фізичний біль, коли інший близнюк поранений?

Чи якщо скажу вам, що деякі собаки відчують, коли їхні власники подумки *вирішують* повернутися додому, навіть якщо ті власники приїжджають додому на випадково обраних таксі, з випадково обраних місць (за численні кілометри), у випадково обраний час?

А якби я сказав вам, що людські тіла реагують на еротичні зображення за кілька секунд *до того*, як зображення буде випадковим чином згенеровано комп'ютером, навіть якщо особа не підозрює, що комп'ютер може показати еротичне зображення?

Або якщо я скажу вам, що уряд США понад 20 років проводив програму під керівництвом фахівців з лазерної фізики, під час якої люди (так звані «дистанційні спостерігачі») «мандрували своїм розумом» у віддалені місця й описували те, що вони бачили

в минулому, сьогоденні та майбутньому, а успіхи були підтверджені (серед інших джерел) документами ЦРУ, оприлюдненими 2017 року?

Чи якби я сказав вам, що деякі пацієнти, які зазнали зупинки серця (тобто їхнє серце припинило битися, а разом спинилася й робота мозку), після повернення до життя згадують усвідомлені спогади та логічні мисленнєві процеси, які відбувалися *під час відсутності мозкової активності*?

Або якщо я скажу вам, що деякі люди, які були сліпими від народження і пізнали «присмертний досвід», повідомляють, що у той момент були здатними бачити, але одразу після цього знову стали незрячими?

Або якби я сказав вам, що савант{2}, якого лікарі вважали «розумово відсталим», у 18 місяців зміг запам'ятати прочитані йому книжки, а в шість років знав напам'ять усі покажчики колекції енциклопедій?

Чи якщо я скажу вам, що деякі діти віком від двох до п'яти років розповідають подробиці свого «попереднього життя» — дехто описує підтверджені історичними даними події, дехто говорить іноземною мовою, якої їх ніколи не навчали, а дехто народжується з характерними родимими плямами або фізичними деформаціями, які відповідають медичним записам про смерть людини із «попереднього життя»?

Або якби я сказав вам, що в контрольованих та більш ніж подвійних сліпих дослідженнях, проведених по телефону, певні люди (відомі як «медіуми») можуть отримати конкретну і точну інформацію про померлого родича випадкової людини — і все це завдяки тому, що, як вони стверджують, можуть спілкуватися з мертвими?

Або якби я сказав вам, що, зосередивши свою ментальну увагу на приладі, як-от на «генераторі випадкових чисел», який довільним чином висвічує числа 0 і 1, звичайні люди можуть впливати на порядок появи 0 і 1, навіть не торкаючись приладу фізично і взагалі перебуваючи від нього на чималій відстані?

А що, якби я сказав вам, що в багатьох випадках такі речі науково досліджувалися в контрольованих умовах протягом багатьох десятиліть, а результати публікувалися в рецензованих журналах?

А що, якби я сказав вам, що деякі вчені, які займаються вивченням цих концепцій, працюють у Гарвардському, Принстонському, Єльському, Стенфордському, Корнелльському, Кембриджському університетах, Університеті Дюка, Університеті Джона Гопкінса та Університеті Вірджинії й багатьох інших?

Можливо, ваша відповідь буде така ж, як і в більшості людей: «Мені важко в це повірити. Але правдиве це чи ні, та звучить захопливо!».

Вам також може бути цікаво, чи є зв'язок між цими, здавалося б, неймовірними прикладами. Насправді такий зв'язок є. І він полягає в тому, що вони мають справу зі «свідомістю» — нашим розумом, нашим внутрішнім досвідом і усвідомленням, а також нашим відчуттям життя. Зокрема, ці приклади стосуються зв'язку між мозком і свідомістю. Вони свідчать про те, що свідомість не породжена мозком, а навпаки — свідомість існує незалежно від нього. Використовуючи грубу аналогію, мозок — це антена (на кшталт тих, що у мобільних телефонах і телевізорах), яка приймає, передає, обробляє та фільтрує сигнали, що існують поза тілом. Інакше кажучи, наш мозок вловлює свідомість із «хмар». Ці ідеї суперечать панівній науковій думці, яка зазвичай розглядає свідомість як побічний продукт діяльності мозку.

Якщо це правда, то виникає й таке запитання: чи всі ми маємо приховані, ледь не чарівні здібності? Що відбувається з нашою свідомістю, коли ми вмираємо? Як свідомість взаємодіє з минулим, теперішнім і майбутнім? Яка роль свідомості у всесвіті? Яке це має значення для науки, філософії та людської цивілізації?

Саме ці ідеї та запитання ми досліджуватимемо в цій книжці.

Про мене

Книжки такого роду зазвичай пишуть учені та філософи. Мене не можна зарахувати ні до тих, ні до тих. Я радше назвав би себе бізнесменом. Я почав свою кар'єру аналітиком у нью-йоркському офісі Світового інвестиційного банку. Мій перший робочий день припав на липень 2008 року, якраз перед найбільшою фінансовою кризою з часів Великої депресії. Моїми клієнтами були саме ті фінансові установи, які опинилися під тиском. Мене не зачепила хвиля звільнень, та це просто означало, що на мене звалилося ще більше роботи. Тож я опинився у самому центрі оповитої лихом галузі — як представник інвестиційного банку з обмеженими ресурсами, я працював із клієнтами, що перебували в скрутному становищі. Як і більшість інвестиційних банкірів у той період, я працював майже цілодобово, часто сидів за роботою ночами, чимало вихідних поспіль проводив у офісі. На жаль, спосіб життя на Волл-стріт не залишав мені ні часу, ні сил на мої наукові захоплення.

У мені завжди вирували прискіпливі запитання щодо Всесвіту і нашого існування. Вступивши 2004 року на навчання до Принстонського університету, перші півтора року я зосередився на курсах економіки. Я також цікавився фізикою. Фізика, а особливо астрофізика, викликала у мене захоплення — вона досліджувала питання природи реальності та нашого існування. Чи є щось більш фундаментальне за це? У середині другого курсу я подумав про те, щоб змінити економічний факультет на астрофізичний. Я настільки серйозно замислився про це, що навіть зустрівся із керівником кафедри астрофізики — дізнатися, чи відповідаю я вимогам курсу, щоб змінити свій напрям навчання. Мене причарувала можливість дізнатися про Всесвіт від фізиків світового рівня.

І тут моя ідея наштовхнулась на проблему. Я був членом (а згодом капітаном) університетської чоловічої тенісної команди Принстона, спортивної програми Першого дивізіону. Стало зрозуміло, що мої зобов'язання перед тенісною командою зроблять моє переведення на факультет астрофізики майже неможливим.

Та я знайшов компроміс і замість вивчення невидимих сил, які керують Усесвітом, я вирішив досліджувати невидимі сили, які керують (і

негласно упереджено) людськими судженнями та прийняттям рішень. Я обрав факультет психології, зробивши акцент на поведінковій економіці. Кульмінацією моєї академічної роботи стала дисертація, у якій я розглянув нову динамічну модель теорії перспектив — відзначену Нобелівською премією ідею Деніела Канемана про те, як люди приймають рішення в умовах ризику,— що, своєю чергою, посприяло отриманню мною диплома з відзнакою.

Втім, мої екзистенційні запитання залишилися без відповіді. Перехід від Принстона до інвестиційно-банківської діяльності під час фінансової кризи лишень заховав їх ще глибше.

Покинувши Волл-стріт 2010 року, я приєднався до технологічного інвестиційного банку та стратегічної фірми у Кремнієвій долині, де нині посідаю позицію старшого партнера. Відтоді у мене з'явилося більше вільного часу поза роботою, щоб приділити його вивченню теоретичної фізики. Світ бізнесу так і залишався в центрі моєї уваги, та вивчення фізики стало моїм хобі.

Я кілька разів виступав на бізнес-конференціях, мої виступи цитувались у *Bloomberg Businessweek* та інших виданнях. Окрім цього, я написав чимало статей про бізнес для світових видань. Проте ця книжка — мій перший крок у наукову сферу.

Навіщо писати книжку, тема якої виходить за межі моєї професійної сфери? Тому що під час моїх неформальних наукових досліджень поза офісом я натрапив на концепції, які для мене виявились украй новими, — ці концепції, за належного підтвердження, могли б змінити світ. Вони змінили б науку і те, що ми думаємо про своє існування. На особистому рівні ці ідеї зумовили радикальну зміну мого світогляду й кардинально змінили моє життя.

Коли я поділився своїми відкриттями з ерудованими та високоосвіченими друзями і членами родини, вони були заінтриговані. А кілька людей сказали мені, що в результаті наших дискусій їхнє життя зазнало змін. Їхні погляди на життя стали більш позитивними, а загальний стан життя покращився. Щось у тому, як я сформулював інформацію, відгукнулося людям.

І тоді я зрозумів, що існує потреба у вичерпному викладі, написаному для широкої аудиторії. Він має бути написаний сторонньою людиною, яка не заплямована упередженнями панівної науки. Він повинен бути написаний не науковцем і не філософом — тим, хто просто вивчає докази й неупереджено ставиться до відомостей, навіть якщо вони свідчать на користь ідей, які сучасне академічне середовище вважає непопулярними або табуйованими.

Улітку 2017 року я вирішив викласти свої думки на папері.
У результаті з'явилася ця книжка.

Дослідження незвичайних явищ

Починаючи з літа 2016 року, я випадково натрапив на подкасти³ та літературні джерела, в яких обговорювалися явища, що неможливо пояснити наукою, якої мене навчали. Нижче наведено короткий виклад того, про що я дізнався.

Фахівці часто обговорювали питання, пов'язані зі свідомістю. Вони стверджували, що свідомість не походить від мозку. Вони радше описували свідомість як «нелокальну» стосовно тіла.

Дехто безтурботно заявляв про свої «психічні здібності» та «екстрасенсорне сприйняття». Такі люди стверджували, що мають здатність діставатись своїм розумом віддалених місць у минулому, теперішньому або майбутньому і точно описувати, що там було, є або буде («дистанційне бачення» — також іноді відоме як ясновидіння); або ж мають здатність спілкуватися з іншими людьми, покладаючись лише на свій розум («телепатія»); чи мають здатність пізнати майбутнє до того, як воно станеться («передбачення»); або мають здатність впливати на фізичні об'єкти, використовуючи лише свій розум, без безпосереднього фізичного контакту («психокінез»). Крім того, вони казали, що всі люди наділені такими здібностями, однак більшість із нас не налаштовані на них. А також заявляли, що навіть тварини демонструють екстрасенсорні здібності. Вони стверджували, що такі прояви часто непомітні та нижчі за рівень нашого нормального

сприйняття, тому ми, якщо не натреновані або не маємо таланту від природи, не відчуваємо їх повсякчас.

Деякі з людей, на яких я натрапив, були вченими, які погоджувалися з тим, що вищезазначені явища дійсно реальні. Вони заявляли, що ці явища були доведені у фінансованих урядом програмах і контрольованих лабораторних дослідженнях, більшість з яких не привернули уваги загальної громадськості, а чимало були висміяні науковою спільнотою. Оскільки прояви цих явищ, як правило, незначні, необхідно більше статистичних даних та повторних випробувань.

Крім того, люди, про яких я дізнався, припускали, що свідомість продовжує жити після смерті фізичного тіла. Інакше кажучи: *ми не вмираємо*. Вони посилялися на дослідження присмертного досвіду — випадки, коли люди зазнали клінічної смерті, а після реанімації пригадували дуже усвідомлені спогади, що натякають на потойбічне життя. Такі переживання не можна пояснити всього лише галюцинаціями, зумовленими мозком, що вмирає, оскільки в деяких випадках мозок не був активним, так би мовити, був «вимкненим» під час усвідомленого досвіду. Також мені стрічалися дискусії про «медіумів», які стверджували, що можуть спілкуватися з мертвими людьми. Подібну ідею було висвітлено у дослідженнях, які протягом 50 з гаком років проводилися в Університеті Вірджинії із залученням понад 2500 дітей, які пам'ятають подробиці «попередніх життів». Ці спогади неможливо пояснити звичайними засобами. Іноді те, що згадували діти, було історично підтверджено, і невідомо, як вони могли дізнатися цю інформацію.

Сукупні дані свідчать про те, що свідомість не локалізована в мозку та не залежить від нього. Крім того, на їх основі можна припустити, що свідомість є первинною у Всесвіті — вона більш фундаментальна, ніж фізична матерія, та існує поза простором і часом. У цьому ж напрямі точилася дискусія про те, що на найглибшому рівні реальності існує лише одна свідомість, і кожен наш окремий розум є її частиною. Ця ідея могла б пояснити, чому ми проживаємо той самий фізичний світ — не тому, що фізичний світ існує незалежно від свідомості,

а тому, що ми всі є частинками однієї свідомості.⁴ Фізик, лауреат Нобелівської премії Ервін Шредінгер, навіть прямо заявив: «Множинність — лишень те, що ми бачимо неозброєним оком, та, правду кажучи, існує тільки один розум».⁵

Загалом усе свідчить про реальність, що вийшла за межі фізичного, матеріального світу, який ми можемо бачити своїми очима. Дещо із наведеного нагадало мені про те, що про містичні традиції твердили нам тисячоліттями.

Від плутанини до інтриги

Я був приголомшений, збентежений і скептично налаштований. *Жодна* з цих ідей не відповідала тому, чого мене вчили. Чи можливе читання думок? Чи можемо ми дізнатися майбутнє? Чи можна тільки самим розумом взаємодіяти із фізичною матерією? Чи можемо ми спілкуватися з померлими близькими? Чи реально пам'ятати про своє попереднє життя? Чи є свідомість фундаментальною у всесвіті, а не просто побічним продуктом мозку? Чи кожен із нас є частиною однієї свідомості?

Вкрай легко відкинути свідчення якоїсь однієї людини, що я, звичайно, робив чимало разів. *Шарлатани існують у будь-якій галузі*, думалося мені, *але це не причина відкидати цілу галузь досліджень*. Мене вразило те, скільки з цих людей — які здавалися розумними й розважливими — незалежно одне від одного змальовували ту саму картину. Чому вони дійшли подібних висновків? Вони змовилися за лаштунками? Чи, може, це якесь марево затуманило їм мізки? Мені кортіло дізнатись більше.

Тож я зробив те, що зробив би будь-хто зацікавлений: погуглив ці теми. Деякі з перших результатів пошуку були з Вікіпедії та інших джерел, і майже повсюдно вони були зневажливими. Наприклад, у Вікіпедії про телепатію писали таке: «Немає переконливих доказів існування телепатії, і наукова спільнота загалом розглядає цю тему як псевдонауку».⁶ Деякі

вчені погоджуються з цим. Наприклад, Лоуренс Краусс, фізик Університету штату Аризона, стверджує: «Це питання взагалі не варте дискусії. Немає наукових доказів екстрасенсорного сприйняття».7

Та для мене таких заяв було недостатньо. Мені потрібно було на власні очі побачити, що показало те чи те дослідження. Тож я зробив те, чого навчився в академічному та професійному плані: я читав першоджерела, знайшов записи інтерв'ю з гідними довіри вченими та сам поспілкувався з експертами. Моє дослідження почало змальовувати зовсім іншу картину, ніж те, що говорили Вікіпедія та інші джерела.

І тут скринька Пандори відкрилась.

Я знайшов не окремі розвідки, а чималу кількість контрольованих досліджень у рецензованих журналах, які свідчили про реальність психічних феноменів (як-от: дистанційне бачення, телепатія, передбачення і психокінез).8

Я дізнався, наприклад, що статистичних даних на підтримку цих явищ більше, ніж доказів того, що аспірин запобігає інфарктам.9 І що аналіз десятиліть таких досліджень продемонстрував сильніші статистичні результати, ніж широко оприлюднений «доказ» існування частинок під назвою Гігсів бозон (новаторське відкриття у фізиці, за яке було отримано Нобелівську премію).10 Якщо результати досліджень психічних явищ такі переконливі, то чому наука не визнає, що такі здібності реальні? Якщо ми приймаємо подібні статистичні результати в інших галузях науки, чому не зробити це тут? Ба більше, якщо ці речі реальні, чи є у нас якась наука, яка могла б їх пояснити?

Я вирішив освіжити свої знання з квантової фізики, галузі науки, яка вже майже як століття вважається доведеною, та все одно сприймається як щось дивне. Сам Альберт Айнштейн називав її «моторошною». Квантова фізика вчить нас, що Всесвіт працює не в такий спосіб, який узгоджується з нашим повсякденним досвідом. Вона вчить, що між об'єктами, які фізично віддалені, існують, здавалося б, невидимі зв'язки. Вона вчить, що навіть простий акт спостереження може вплинути на фізичну реальність. Ці ідеї

спонукали Браяна Джоузефсона, фізика і лауреата Нобелівської премії, висловити 2001 року таке твердження: «Так, я думаю, що телепатія існує... і я думаю, що квантова фізика допоможе нам зрозуміти її основні властивості».11

Отже, існує наука, яка *могла б* пояснити дивні явища, про які я дізнався. І такі результати вкрай відрізнялися від того, що показало моє початкове дослідження в інтернеті.

Опір новим парадигмам

Утім, під час свого дослідження я зрозумів, що традиційна наука чинить опір цим ідеям. Вона рішуче заперечує уявлення про те, що свідомість може існувати незалежно від тіла. Натомість традиційна наука дотримується свого переконання, що мозок породжує свідомість, однак не може пояснити, як це відбувається. Також наука зазначає, що свідомість не впливає на фізичний світ. Якщо в книжковій крамниці ви купите якусь із сучасних книжок із фізики, то велика ймовірність, що в ній про свідомість згадуватимуть побіжно, а то й узагалі не згадають.

Фізик Лі Смолін коментує: «Я отримую багато електронних листів про свідомість. На більшість із них я відповідаю, що, попри те, що існують справжні таємниці свідомості, вони виходять за межі того, з чим наука, спираючись на наявні знання, може впоратися. Мені як фізику нема чого про них сказати».12

Крім того, доктор Ібен Александер, колишній доцент кафедри хірургії мозку Гарвардської медичної школи, стверджує: «Залежно від того, з ким ви ведете бесіду, свідомість є або найбільшою таємницею для наукових досліджень, або взагалі не є проблемою. Дивує те, що так багато вчених спираються на останнє. Для багатьох — можливо, для більшості — вчених свідомість не постає вартою уваги річчю, оскільки сприймається лишень як побічний продукт фізичних процесів. До того ж чимало вчених заявляють, що свідомість, мало того, що є вторинним явищем, та ще й навіть не є чимось *реальним*»13 [виділено як в оригіналі].

Для вчених, які так вважають, думка про те, що свідомість може бути життєво важливою для нашого розуміння Всесвіту, може перевернути їхні світи з ніг на голову. Тож неминуче виникає опір. І що більше я заглиблювався у своє дослідження, то більш очевидним ставав цей опір. З одного боку, науковці стверджують, що існують вагомі наукові докази того, що свідомість не локалізована в мозку чи тілі. З іншого боку, ряд освічених людей заявляє, що таких доказів немає. Крім того, вони стверджують, що якщо такі явища є чимось реальним, то на всю науку чекає чимало змін.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ